

Günümüzde Eğitim

John Dewey

Editör: Joseph Ratner

Çeviri Editörleri:

Bahri Ata

Talip Öztürk

4. Baskı

John DEWEY

Editör: Joseph RATNER • **Çeviri Editörleri:** Prof. Dr. Bahri ATA • Doç. Dr. Talip ÖZTÜRK

GÜNÜMÜZDE EĞİTİM

ISBN 978-605-364-110-0

DOI 10.14527/9786053641100

Kitabın orijinal adı: Education Today

Basım Yılı: 1970

ISBN: 0-8371-2550-2

Yayınevi: Greenwood Press Reprint Publication

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevdir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Aralık 2010, Ankara

4. Baskı: Mart 2021, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*En iyi ve akıllı ebeveynler kendi çocukları için istediklerini,
toplumun bütün çocukları için istemelidir.
Okullarımız için diğer idealler dar fikirli ve sevimsiz olur;
demokrasimizi yok eder.*

JOHN DEWEY

İYİ İNSAN, İYİ DOST

ARŞ. GÖR. NAMİK KEMAL YEŞİLTAŞ'IN (30.04.1974 - 21.11.2010) ANISINA...

DAİMA KALBİMİZDE OLACAKSINIZ.

ÖN SÖZ

John Dewey, insanların demokratik toplumun gelişimi ve idamesini anlamaları ve yaşam tarzının kolay değil zor olduğunu fark etmeleri için bir dünya krizi bekleyenlerden değildir. O, bu gerçekliği yaklaşık yarım yüzyıldır öğretmeye çalışmaktadır. Amerikan düşünce liderlerinin diğerlerinden daha adamakıllı bir şekilde, yorulmadan ve ısrarla, demokrasinin sorunlarını araştırdı ve eğer bizim demokratik toplumumuz bir vaatten ziyade yaşayan ve parlak bir gerçeklik olmak istiyorsa anlayışıyla üstesinden gelinmesi gereken engelleri ortaya çıkardı.

Eğitim, Dewey'in demokrasi felsefesinde her zaman merkezde olmuştur. Seçilmiş bir hükümet, evrensel oy verme hakkı ve "İnsan Hakları Beyannamesi"nde garanti altına alınmış özgürlükler, demokratik bir sosyal ilerlemenin ihtiyaç duyulan çerçevesini oluşturmaktadır. Bunlar gereklidir fakat yeterli değildir. Bunlar, sosyo-politik vücudun iskeletini yani temel yapıyı oluşturmaktadır. Ancak bu yapıyı harekete geçirecek kan ve et eksik kalmaktadır. Kan ve eti oluşturanlar ise mizaçlar, tutumlar, huylar, inançlar, gelenekler, düşünceler, düşünme ve gerçekleştirme biçimleridir – özetle, insanların zihinsel ve ahlaksal özellikleridir. Dewey'in 1897'de yazdığı gibi: "Eğitim, sosyal ilerleme ve reformun başlıca yöntemidir. Sadece kanunlaştırma ve kural koymaya dayanan bütün reformlar, bazı cezalarla tehdit etmek ya da dış görünüşte değişiklikler yapmak geçici ve boştur." Dewey'in anladığı biçimde bir yaşam tarzı olarak demokrasi, sosyal ilerleme ve reform anlamındadır.

Son yıllarda bazı eğitimciler, okulun yeni bir sosyal düzen kurmaya cesaret edip edemeyeceğini sorguladılar. Okuyucu, Dewey'in bu temel soruya verdiği cevabı bu kitap içerisinde bulacaktır. Öyle ki; demokrasilerin hiçbirinde sosyal düzen, okulun onu inşa etmekte aktif katılımı olmaksızın oluşturulamaz.

Eğer herhangi bir dönemde toplum hayatında okulun önemi spekülatif bir kuardan ibaretse, artık öyle olmayacaktır. Totaliter (tek partili) devletler, okulun önemi herkesin anlayabileceği bir hale getirmişlerdir. Totaliter diktatörlükler birçok kurumu mahvetmişlerdir, fakat miras aldıkları kurumlardan hiçbiri üzerinde yıkıcı güçlerini eğitimde yaptıkları kadar şiddetli kullanmamışlardır. Düzenli bir titizlikle, eğitimin içeriğini ve yöntemini değiştirdiler böylece öğretmen ve öğrenci için özgürlükten hiçbir eser kalmadı. Totalitercilik, özgür düşüncenin uygulamasından doğmuş insan karakterinin bütünlüğüne, bireysel farklılıklar oluşturmaya ya da herhangi bir şekilde bağımsız düşüncenin gelişimine adanmış bir eğitim sistemine tahammül edemez. Diktatörler, okulları baştan aşağıya bir totaliter ajan ve destekçisine dönüştürmeksizin, totaliter bir toplum düzeni inşa etmeye cesaret edemeyeceklerini bilirler.

Totaliter diktatörlüklerin halklarında meydana getirdikleri dönüşümsel başarıların hızı bazen, çok sık olmamakla birlikte, demokratik toplumların kendi amaçlarını aynı süratle başarmaları için bir rekabet olarak görülmüştür. Fakat demokratik bir toplum, eğer intihar etmezse totaliterlerin çok hızlı ilerlemeler kaydettikleri yöntemleri kullanamaz. Kitapları yakmak, öğretmen ve öğrencileri korkutmak, sürmek ya da öldürmek hemen hiç zaman almaz. Demokratik bir eğitim sistemi yaratmak ise zor, yavaş ve uzun bir süreçtir.

Geçen kırk yıl boyunca - ki bu dönem kitabın içeriğini oluşturur - Amerikan eğitiminin gelişmesi yönünde gerçekten çok büyük adımlar atılmıştır. Fiziksel açıdan -eğitimin “dışsal düzenlemelerinin” sağlanması açısından- yüzyılı aşkın bir süre önce başlayan çalışmalar, özgür devlet okulunun mümkün olduğu düşlerini kurmaya çalışan öncülerden belki de biraz daha ileri götürüldü. Bu açıdan çalışmalar henüz tatmin edici bir noktaya getirilemedi ve bizler ulusal hedeflerimiz için şimdi dinlenemeyiz. Birleşik Devletlerde fiziksel eğitim olanaklarının yetersiz derecede ve kalite açısından çok kötü olduğu birçok yer bulunmaktadır. Ancak, vergi destekli eğitim ilkesinin hakkını korumaktan daha fazlası yapılmıştır. Birleşik Devletlerin birçok eyaletinde okulöncesinden üniversitelere kadar özgür okulların varlığı, demokratik toplumun gençlerini eğitime yükümlülüğünün bir parçası olarak etkili ve canlı birer kanıttır.

Eğitim açısından -okulun “içsel düzenlemelerinin” sağlanması açısından- aynı dönem içerisinde hatırı sayılır ilerlemeler kaydedilmiştir. İlerlemeci eğitim hareketinin tarihi, kesintisiz bir başarı serisinden oluşmamaktadır. Başarısızlıklar ve hayal kırıklıklarının damgasını vurduğu bir tarihtir; bazıları üstesinden gelemediği eski geleneklerden kaynaklı, bazıları önceden kestiremediği muhalif düşünceler ve bazıları da bu hareketin kendi düşünce sistemi ve uygulamasından kaynaklı sorunlardır. Fakat her şey hesaplandığında ve ilerlemeci eğitim kitaplarında yasal olarak yapılan bütün indirim yapıldığında, ortada Amerikan eğitimi için etkileyici ve cesaretlendirici net bir kazanç kalmış olur.

John Dewey ilerlemeci eğitim hareketinde en önemli ve tek güçtür. Önceden başlatılan çeşitli reformları yapılandıran yeni bir öğrenme psikolojisi ve düşünme biçimi geliştirdi. Eğitimi geliştirmeyi ve büyütmeyi mümkün hale getiren kapsamlı felsefi temeller ortaya koydu.

John Dewey’in felsefesinin temeli öğrenmeyi bir sosyal ilerleme süreci olarak ele almasıdır. Fiziksel ve dolaylı cezalar, sınıf atlamaları, not verme sistemi ve kurumsallaştırılmış okul yapısıyla geleneksel eğitim, baştan aşağıya tek yönlü idare edilen bir eğitim süreci olarak görülmüştür. Altmışlı yıllarda (Ç.N. 1860), bir Amerikan eğitimci temel ilkelerini şöyle özetlemiştir:

“Öğretmenin otoritesi, açıklayan ve düşünceli olmaktan çok kesinlikle emreden olmalıdır. O’nun ihtiyaçları ve kararları, her ne şekilde olursa olsun tartışılmamalıdır. Verdiği kararlar ve söylediği kurallar sadece ve yalnızca doğru olarak düşünölmeli ve öğrenciler tarafından da derhal ve tamamen doğru olarak kabul edilmelidir. Bir bakıma öğretmen, vali gibi olmalıdır.”

Dewey’in alana girdiği doksanlı (Ç.N.1890) yıllara kadar, reform hareketleri bu aşırı uçta yer alan eğitim ideallerini kısmen işlemez hale getirmişti. Fakat şu an bile bu ölkünün bütün eğitimcilerin kafalarından ve okullardaki uygulamalardan tamamıyla kökünden sökülüp atıldığı söylenemez.

Bu otoriter “boru hattı (pipe-line)” eğitim kuramının psikolojik, ahlaki, sosyal, dinsel ve entellektöel açılardan uzun ve çapraşık bir tarihi vardır. Bazıları onun zihinsel temellerini Büyük İskender’e kadarki zamanlara dayandırmaktadır. Bu kuramın hâkim fikri, öğrencinin en alt seviyede boş bir kap, öğretmenin de en üst seviyede dolu bir kap olduğudur. Eğitim, “gerçeklik” ya da bilgiyi dolu kaptan boş kaba nakletmeyi içine almaktadır. Bu nakil serbest ve aralıksız değildi. Birçok engel ve tıkanmalar meydana gelebilmekteydi. Bunlar boş kabın inatçı karakter özelliklerinden, eğitime karşı sert dirençlerinden doğuştan veya sonradan kazanılmış doğal ahlaksızlıklardan kaynaklanmaktaydı. Çocuklar doğal olarak eğitime karşıydılar. Çocukları disiplin altına almak, insan doğasının ahlaksal bozulmasını düzeltmenin temel aracıydı.

Boru hattı kuramı, bugüne kadar ısrarla ve fazlasıyla denenmiştir. Çünkü başkaları üzerine kendi düşüncelerini yüklemeye alışkın olan, başarılarında ve sahip olduklarında emeği olan, kendi yöntemlerinden daha iyi bir yöntemin olmadığına inanan yetişkin insanların bakış açısına göre; eğitimi sonraki nesillere aktarılan bir miras, güvenilecek bir elde tutma yöntemi ve bir nakletme meselesi olarak görmek dünyadaki en doğal şeydir. Bu kuramın eğitime bakış açısı, eski ilk büyük evlat olma kuralları kadar doğal ve benzer bir işlevle hizmet etmektedir.

Geleneksel eğitimin dikkati toplamada, öğrencilerin ilgi ve çabalarını korumada karşılaştığı zorluk, çocukların ve gençlerin bakış açısına göre eğitimin temelde farklı bir öneme sahip olduğunun açık bir kanıtıdır. Doğdukları günden itibaren çocuklar pasif alıcı değil, aktif ve öğrenen bireylerdir. Yaşayan ve gelişen varlıklar olarak çevreyle etkileşime girmekte, uyum sağlamakta, aktif olarak kendine mal etmekte ve ona üstünlük kurmayı öğrenmektedir. Çocukların merakı herkesçe bilinir. Merak, doğuştan gelen bir fizik gücü değil, doğum öncesinde kazanılmış özelliklerin içinde gizli bir yetidir. Merak, tuhaf bir çevreyle özgürce etkileşen şekil verilebilen bir varlığın davranışlarının kalitesidir. Geleneksel eğitimin yaptığı en iyi şey çocuğun şekil verilebilirliğini koruyup kullanma haricinde çocuğa sıkı ve rutin özellikleri dayatmaktır. Onun sıkıcı konu düzenlemesi ve diktatörce öğretme yöntemleri öğrenciye verilen

şeyi, verildiği şekliyle ve pasif bir şekilde kabul etmeye zorlamıştı. Geleneksel okul, içinde çocuğun doğal özelliklerinin de kontrol edilebileceği bir eğitim çevresi oluşturmak yerine öğrenmeye duvardan engeller örmüştür. Eğer sıkıcı bir anlayış ve merakı öldürmek yerine düşünceli bir tasarım ve doğal öğrenme faaliyetleri oluşturulsaydı, geleneksel eğitim yinede bundan daha iyisini yapamazdı.

Geleneksel eğitimin hikmeti, onun en gözde iki kuralı içerisinde özetlenmiştir. “Eğitim hayata hazırlıktır” kuralı, öğrenciyle ilgili olan eğitim konularının ya da içeriğin tanımını vermektedir. “Sopayı esirgemek çocuğu şumartır” ifadesi de onun temel öğretim yöntemini ve istenilen kişiliklerin nasıl şekillendirildiğini somutlaştırmaktadır.

Dewey’ye göre eğitim hayata bir hazırlık değildir. Hayatın ya da gelişimin ta kendisidir. “Eğitim bir yaşama sürecidir, gelecek hayata hazırlanma değildir” demektedir. Hayatın her devresinin kendine özgü ihtiyaçları, nitelikleri ve güçleri bulunmaktadır. Çalışmaların organizasyonu ve öğretim yöntemleri her dönem için öyle olmalıdır ki öğrenme süreci ihtiyaçları tatmin etmeli, nitelikleri zenginleştirmeli bireyin yeteneklerini geliştirmelidir. Dewey’ye göre “Eğitim, onlar uğruna yaşamaya değecek olan şekillerde devam etmelidir.” İyi bir hayatı, öğrenciye eğitimin zorluklarını çekme ve tahammül etmesi için uzak bir ödül olarak sunmak hayal değildir. İyi bir hayatın nitelikleri, eğitim sürecinin tabiatında bulunmalıdır.

Toplumların yüzyıldan yüzyıla aslında hiç değişmeden yaşamış olduğu dönemlerde, eğitimi bir nakletme olarak ele alma fikri kısmen mantıklıydı. Eğer hazırlanma süresinin bitiminde hayat orada olacaksa, hayata hazırlayabilirsiniz. Böyle bir eğitim sosyal ve kültürel durgunluğu temin etme yollarından biri olduğundan, eğitimin bu tarzda olup olmaması da başka bir sorudur. Ancak, durağan bir toplumda, eğer arzu edilen eğitimsel ülküler yoksa geleneksel model üzerinden “hayata hazırlamak” mümkündür. Fakat modern Amerikan toplumunda yetişkinler statükoyu korumaktadırlar. Amerikan sosyal ve kültürel koşulları sürekli değişmektedir. Dewey 1897’de şöyle yazmıştır: “Demokrasinin ve modern sanayi koşullarının gelişiyile birlikte, şu andan yirmi yıl sonrasında medeniyetin nasıl olacağını öngörmek hiç kuşkusuz mümkün değildir. Bu yüzden çocuğu her türlü kesin duruma hazırlamak imkânsızdır.” Geleneksel eğitim, toplum hızlı bir yeniden yapılanma içerisine girdiğinde çocuklara kasten hayata uygun olmayan bir eğitim programı vermektedir. Değişen bir toplumda çocuğu geleceğe hazırlamak demek, ona kendi komutasını vermek ve böylece kapasitelerinin tam kullanımına hazır olacak şekilde onu eğitmek demektir.

Çocuğu bu şekilde eğitmek için eğitimsel tecrübe, gelişim için materyal ve çeşitli fırsatların öz-yönetimli aktivitelerle verildiği nitelikte olmalıdır. Bu, çocuğu materyalle baş başa bırakıp kendi doğasının içsel prensiplerine göre onu açıklamaya çalıştırmak anlamına gelmemektedir. Eğitimdeki bu “açan-çiçek (blossoming-flower)

teorisi”ne Dewey her zaman karşı çıkmıştır. Bu kuram kişinin özgün bir varlığının olduğunu ve karakterinin cenin halindeyken doğum sırasında kazanıldığı şekilde yanlış bir düşünceye dayanmaktadır. Dewey’e göre birey, sosyal hayata katılımın ve eylemin bir ürünü ve sosyal çevreyle etkileşimin bir sonucudur. Okul ise toplum hayatının bir şeklidir. Çocuğun karakterinin ve zihninin özelliklerinin gelişimi, okulun bulunduğu toplumun özelliklerine ve çocuk gelişirken verilen materyallerin zenginliğine ya da fakirliğine bağlı olacaktır. Okulu gerçek bir eğitim çevresi haline getirmek, yetişkinlerin sahip olduğu bütün bilgiyi, sanatı ve bütün becerileri gerektirmektedir. Deweyci eğitim, geleneksel eğitimin şimdiye kadar yapamadığı kadar, öğretmenler tarafından daha fazla çaba ve düşünceyi gerektirmekte ve disiplinli, hassas, bilgili ve uyanık beyinleri olan öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır.

Eğitim literatüründe, “tecrübe” terimi üzerine çok miktarda ihtilaflar bulunmaktadır. Bütün iddiaları ve karşı iddiaları listelemek gerçekten çok büyük zaman alır. Dewey’in eğitim psikolojisinde “tecrübe” bir tür roman veya alışılmıştan farklı yollar göstermek için seyrek kullanılan bir terim değildir. O’na göre bu terim, modern bilimdeki en gelişmiş şekliyle örneklendirilen, düşünme ve yapma yollarını gösteren kesin bir terimdir. Bilim içerisinde de “tecrübe”, eski ya da alışılışa gelmiş karşı veya henüz geliştirilmiş olan bilgi ya da tekniklere karşı yapılan kör bir tepki değildir. “Tecrübe”, eskiyi yaratıcı bir şekilde yeniden inşa etme yoludur. Her bilimsel deney, yeni bir gerçekliği keşfetmek ve yeni sorunları çözmek amacıyla geçmiş tecrübeleri kullanmayı temel almaktadır. Bu da, düşüncesiz ya da rasgele davranış ile birbirine zıttır. Her deney, materyallerin doğru seçimi ve düzenlemesini, sonuca ulaştıracak yollar arasında düşünmeyi ve bütün deneyin fikirlerle kontrol edilmesini gerektirir.

Bilimsel tecrübe yöntemi aynı zamanda, sosyal miras, bireysel çeşitlilik ve girişimciliğin birbirlerini zenginleştirmek ve faydalanmak için etkileşim kurabileceklerini göstermektedir. Bilimdeki ilerlemeler, bilim adamlarının yaratıcı zekâlarına bağlıdır; yaratıcı yetenekleri de sırasıyla sosyal kaynaklara ve ellerindeki bilimsel bilgilerin desteklenmesine bağlıdır. Bilimsel araştırmanın nüfuz alanı içerisinde, bireyin refahı sosyal ya da müşterek bilimsel refah uğruna feda edilemez ve aynı şekilde de bilimsel toplumun refahına üyelerin refahını feda ederek ulaşamaz. Her ikisinin de refahı kaçınılmaz biçimde birbirine dokunarak birleştirilmiştir. Yine bilimin etki alanı içinde, “gelenek” ile “ilerleme”nin kaçınılmaz bir zıtlığı bulunmaktadır. Bilimsel gelenek ne kadar zengin olursa, ilerleme ihtimalleri de o kadar büyük olmaktadır.

Büyük laboratuvarlarda elde edilmeye çalışıldığı üzere bilimsel deneyim olgun bir sanattır ve iyi eğitilmiş yetişkinler onun ihtiyaçlarını karşılayabilir. Ancak Dewey’e göre, bilimsel deneyimin genel yapısı, onun prosedürleri içerisinde örneklenen genel yöntem, gelişimin herhangi bir döneminde ya da herhangi bir seviyesinde eğitimsel sürecin ne

olduğunu tanımlamaktadır. Bilimsel yöntem gizli bir grubun tuhaf bir sırrı değildir – sihirbazların yaşadığı günlerden bugünlere miras kalmış olan bu tutumun aksine bilimin popüler olduğu yerlerden daha fazla yerde bulunması gerekmektedir. Bilimsel yöntem, öğrenme yöntemidir, zihnin tamamen özgür olduğunda öğrenmenin aldığı şekildir.

Bilim bizlerin maddi kültürünü çoktan değiştirdi fakat şimdiye kadar manevi kültürümüz üzerinde çok küçük değişiklikler yaptı. Bilimsel icatları yapmada dünyayı kullandığımız haricinde bütün alanlarda hâlâ bin yıl önce bilimin keşfedildiği dönemlerdeki gibi davranmaktayız. Bu durum okullarda olduğu kadar genel toplum için de doğrudur. Birçok kesim için bilim, 3R'nin öğretildiği biçimde öğretilmektedir: bu da (3R) eski müfredata eklenen başka bir konudur. Bilimin manevi değerleri -ahlaki ve zihinsel disiplin değerleri- göz ardı edilmektedir. Dewey'in eğitim ve sosyal felsefesinin hâkim fikrinin amacı bilimin manevi değerlerini kültürel hayatın ayrılmaz bir parçası haline getirmek olarak ifade edilebilir. Bilim, insani değerler açısından yorumlandığında Dewey "zekâları özgür bırakın" çağrısında bulunmaktadır.

Amerikan demokrasisinin yakın gelecekte zekâları özgürleştirme düşüncesinin önemini fark etmesi pek muhtemel görünmemektedir. İşlerinin yürütülmesinde, bilimsel sorgulamanın sınırlandırılmış alanında yetmiş zekâ gelişimine ulaşacaktır. Özgür bir deneysel zekâ yöntemiyle bütün sorunlarını araştırmış ve çözmüş olan bir demokrasi, mükemmel oldukça yakın olurdu, eğer olmazsa zaten bir önceki cümledeki gibi olur. Eğer Amerikan Demokrasisi insan hayatının düzenlenmesindeki her şeyi ciddiye alırsa, bu da zeki bir toplum yaratma amacının işe yarayan bir ideali olur. Bir demokraside eğitimin geniş amacı gençlerini yetiştirmektir ki böylece özgür bir toplum için yaşayan ve çalışan özgür bireyler zihinsel işlevlerini yerine getirebileceklerdir.

Dewey, bundan kırk üç yıl önce "Pedagojik İnançlarım"ı kaleme aldığı anda, Amerika büyük genişleme döneminin eşiğindedi. Hayatta kalması için herkese neşe vermiş olması, ülkenin her tarafında en azından ümitsizliğe yer bırakmayan bir güven ve vaat düşüncesi oldu. Bugün, önümüzdeki manzara çok daha farklıdır. Girdiğimiz devrin özelliğini kimse tereddüt etmeden ve önceden göremez. Fakat şu anda önümüzdeki hayatın değişmeyecek şekilde önceden karar verilmiş olmadığını bilmekteyiz ki yapacağımız şeyler olmadan o da olmayacaktır. Amerikan demokrasisinin geleceği şu anki sorunlarımızla uğraşma çabamıza ve zekâmıza bağlıdır. Bu kitabın, Amerikan kültürünün gelişimi üzerine verdiği bakış açıları ve demokratik bir toplumun anahtar sorunlarını aydınlatma arayışında, Amerika'nın aydınlanmak istediği doğrultuda olayları şekillendirmemizde bize oldukça yardımcı olacaktır.

Joseph RATNER
New York Koleji

ÇEVİRİ EDİTÖRLERİNİN ÖN SÖZÜ

John Dewey ve görüşleri gökyüzündeki kuyruklu yıldız gibidir. Gündelik ihtiyaç ve sorunlarımıza paralel olarak bazı zamanlar yakınlaşır ve bazen de uzaklaşır. O, eğitimi bütüncül bir sistem olarak görmüş ve bütünü oluşturan hemen her parça ile ilgili düşüncelerini okuyucuyla paylaşmıştır. John Dewey, Chicago Laboratuvar Okulu'ndaki amprik uygulamalarını kendinden yıllara önce yaşayan Herbart gibi düşünürler ile tartışarak ortaya koymuştu. Bizler de bugün eğitim araştırmalarımızın bulgularını John Dewey'nin görüşleri ile karşılaştırdığımızda insanlığın birikimine bir tuğla daha eklemiş olacağız.

Esasen, Türkiye'de John Dewey, Bertrand Russell'a göre daha az şanslıdır. Russell'ın takipçileri onun hemen her kitabını Türkçe'ye çevirmişlerdir. Ama Dewey'nin sadece üç ya da dört eseri Türkçe'ye kazandırılmıştır. Russell, otobiyografisinde Amerika'daki yıllarında Dewey'nin nasıl kendisini muhaliflerine karşı maddeden ve manen desteklediğini anlatır. Sadece bu anekdotlar bile Russell'ın takipçilerinin Dewey'nin eserlerinin Türkçe'ye kazandırılması konusunda gerekli gayreti göstermesinin ahlaki bir zorunluluk olduğuna işaret eder.

Kâzım Karabekir Paşa'nın eğitim düşüncelerinin ele alındığı 14 Aralık 1922 tarihli *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde bir yazı dizisinde, yedi yıl önce Maarif-i Umumiye Nezareti tarafından yayımlanan yabancı bir eğitimciye ait kitaptan öğretmenlerin haberi olmamasından ve öğretmenlerin eğitimle ilgili yeni yayınları takip edememesinden üzüntüyle söz edilmektedir. Umuyoruz ki bu kitap geçmişteki benzerlerinin kaderini yaşamaz. Geçtiğimiz günlerde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı öğretmen yeterliklerini kabul etti. Burada meslektaşlarımızın yeni yayınları takibi ile ilgili yeterlik de bulunmaktadır. Bu yeterlikler kağıt üzerinde kalmayıp uygulanırsa, eğitim hayatımızda yeni bir sayfa açacağı düşünülebilir.

Bizde yabancı dilde yayımlanmış kitabın parçalara ayrılarak değişik kişilerce çevirisinin yapılması çok eski bir gelenektir. Örneğin Atatürk'ün emriyle H. G. Wells'in (1920) *Tarihinin Anahatları* (The Outline of History) adlı kitabı bu yöntemle çevrilmiştir. Bu yöntemin, çeviribilim açısından doğuracağı sorunlarına katılmamak elde değildir. Ama siz de hak verirsiniz ki, burada olduğu gibi, eğer kitabın her bir bölümü ayrı birer makale olduğunda bu iş daha da kolaylaşır. Editörler olarak bu makaleleri meslektaşlarımıza mümkün oldukça uzmanlık alanlarına göre dağıtmaya gayret ettik.

2023 için yeni misyon ve vizyonlar belirlediğimiz şu günlerde öğretmenleri ve genç öğretmen adaylarını çağdaş eğitim düşünceleri ile karşılaştırmak, güzel Türkçemizi geliştirmek ve yurtdışında üretilen hemen her yeni kavrama karşılık bulmak için daha fazla çeviri kitaba ihtiyaç vardır.

Prof. Dr. Bahri ATA – Doç. Dr. Talip ÖZTÜRK

Teknikokullar–Ankara 2014

TEŞEKKÜR

Bu kitaptaki yazıların tekrar yayımlanmasına izin veren; *The American Teacher*, *The Barnwell Bulletin*, *Current History*, *Educational Method*, *Educational Review*, *Elementary School Teacher*, *Ethical Culture Society*, *Forum*, *Journal of Education*, *Journal of Home Economics*, *Manual Training Magazine*, *The New Era*, *The New Republic*, *School and Society*, *Science Education* ve *The Social Frontier* dergilerinin editörlerine teşekkür borçlıyım.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	v
ÇEVİRİ EDITÖRLERİNİN ÖN SÖZÜ	xi
1. Pedagojik İnançlarım ..... (Çev. Talip ÖZTÜRK)	1
2. İlköğretim Saplantısı ..... (Çev. Mustafa BEKTAŞ)	10
3. İnsanlar ve Okullar ..... (Çev. Bülent ALAGÖZ)	22
4. İlkokul Müfredat Programında El Sanatı Programının Yeri ..... (Çev. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN)	35
5. Eğitimde Demokrasi ..... (Çev. Zihni MEREY)	40
6. Din ve Okullarımız ..... (Çev. Kasım YILDIRIM)	47
7. Savaş Zamanında Eğitim İdealimiz ..... (Çev. Özgür AKTAŞ)	55
8. Evrensel Hizmet Olarak Eğitim ..... (Çev. Gökçe KILIÇOĞLU)	58
9. Okullar ve Sosyal Hazırlık ..... (Çev. Hakan DÜNDAR)	64
10. Amerikan Eğitimi ve Kültürü ..... (Çev. Ayşe BİLGİÇ)	67
11. Eğitimi Ulusallaştırma ..... (Çev. Bahri ATA)	71
12. Eğitimde Deney ..... (Çev. Neval AKÇA)	77

13. Kazanmayı Öğrenmek.....	80
(Çev. Filiz ZAYİMOĞLU ÖZTÜRK)	
14. Halk Eğitimi Mahkemedede.....	85
(Çev. Harun ER)	
15. Eğitim ve Sosyal Yönü.....	89
(Çev. Betül TİMUR)	
16. Mühendislik Olarak Eğitim	92
(Çev. Sümer AKTAN)	
17. Politika Olarak Eğitim	98
(Çev. Tuba ŞENGÜL BİRCAN)	
18. Sıradanlık ve Şahsiyet.....	103
(Çev. Adnan ALTUN)	
19. Bireysellik, Eşitlik ve Üstünlük.....	110
(Çev. Ayşe AÇIKGÖZ)	
20. Eğitimde Kültür ve Meslekçilik.....	115
(Çev. Cemil C. YEŞİLBURSA)	
21. Liberal Üniversite Beklentileri	119
(Çev. Muhammet ÖZDEMİR)	
22. Liberal Üniversite ve Düşmanları	123
(Çev. Çetin ÇETİNKAYA)	
23. Eğitimin Yönelimi	128
(Çev. Selahattin KAYMAKCI)	
24. Eğitimsel İfadenin Genel Prensipleri.....	132
(Çev. Mehmet KANDEMİR)	
25. Yeni Okullarda Özgürlüğün Derecesi Ne Olmalıdır?	140
(Çev. Kerem ÇOLAK)	
26. Öğretmenlik Mesleğindeki Görev ve Sorumluluklar.....	146
(Çev. Ebru GENÇTÜRK)	

27. Yükseköğretim ve Araştırmalarda Siyasi Müdahale	146
(Çev. Yusuf İNEL)	
28. Eğitim ve Mevcut Sosyal Sorunlarımız	153
(Çev. N. Kemal YEŞİLTAŞ)	
29. Ekonomik Durum: Eğitimde Bir Zorluk	159
(Çev. Nadire Emel AKHAN)	
30. Neden İlerlemeci Okullar Olmalı?	166
(Çev. Şahin ORUÇ)	
31. Üstün Zekânın Sorumlulukları	175
(Çev. Nihat ŞİMŞEK)	
32. Bir Eğitim Felsefesi Olmasının Gerekliliği	179
(Çev. Elif KALDIRIM ALADAĞ)	
33. Öğretmen ve Dünyası	187
(Çev. Hatice DEMİRKAYA GEDİK)	
34. Öğretmen ve Kamu	189
(Çev. Ayten KİRİŞ)	
35. Karmaşık Bir Dünyada Gençlik	192
(Çev. Serkan TİMUR)	
36. Ulusal Bir Eğitim Sistemine Doğru	194
(Çev. Hasan ÖZCAN)	
37. Özgürlük ve Sosyal Denetim	197
(Çev. Ömer Faruk SÖNMEZ)	
38. Akademik Özgürlüğün Sosyal Önemi	200
(Çev. M. Ahmet TOKDEMİR)	
39. Sınıf Mücadelesi ve Demokratik Yol	203
(Çev. Yasin DOĞAN)	
40. Eğitimde Mantıklılık	207
(Çev. Osman SABANCI)	

41. Demokrasi ve Eğitim Yönetimi.....	211
(Çev. Hakan AKDAĞ)	
42. Eğitim ve Sosyal Değişim.....	217
(Çev. Ramazan ALABAŞ)	
43. Günümüz Dünyasında Demokrasi ve Eğitim.....	224
(Çev. Hüseyin ÇALIŞKAN)	
DİZİN	233

1

Pedagojik İnançlarım¹

(Çev: Talip ÖZTÜRK²)

Kısım 1 – Eğitim Nedir?

Eğitimin, insanın sosyal bilinci içerisinde bireyin katılımıyla ilerlediğine inanıyorum. Bu süreç, haberimiz olmadan hemen hemen doğumda başlar ve devamlı olarak bireyin güçlerini şekillendirir, bilincini zenginleştirir, karakterini şekillendirir, fikirlerini geliştirir, duygu ve hislerini uyandırır. Birey, farkında olmadan aldığı bu eğitim aracılığıyla, insanlığın bir araya getirmekte başarılı olduğu ahlaki ve zihinsel kaynakları paylaşır. Kişi böylece medeniyet hazinesinin mirasçısı haline gelir. Dünyadaki en teknik ve biçimsel eğitim bile bu genel ilerlemeden ayrı değildir. Eğitimin yapabileceği sadece düzenlemek ve belli başlı istikametlere yönlendirmektir.

Gerçek eğitim sadece çocuğun kendini içinde bulduğu sosyal durumun istekleri tarafından çocuğun güçlerinin ortaya çıkarılmasıyla gerçekleşir. Bu istekler aracılığıyla çocuk, bir birliğin üyesi olarak hareket etmeye, kendi özgün eylem ve duygularının darlığından kurtulmaya, gayret göstermeye ve ait olduğu grubun zenginliğinin bakış açısıyla kendini anlamaya teşvik edilir. Diğer insanların kendi aktivitelerine verdikleri cevaplar aracılığıyla, bunların sosyal açıdan ne anlama geldiğini öğrenir. Sahip olduğu değerler, ona geri yansıtılır. Örneğin, çocuğun içgüdüsel agulamalar yapmasına tepki gösterilmesi yoluyla, çocuk bu agulamaların ne anlama geldiğini öğrenmeye başlar; konuşma diline dönüştürür ve böylece halen dilde özetlenmekte olan duygu ve düşüncelerin birleştirilmiş zenginliği ile tanışır.

Bu eğitimsel süreç iki yönlü olup –psikolojik ve sosyolojik – herhangi biri çok kötü sonuçlar doğurmadıkça ne ikinci dereceye konabilir, ne de ihmal edilebilir. Bu iki görüşten psikolojik olan temel oluşturmaktadır. Çocuğun kendi içgüdüleri ve güçleri, malzemeyi temin eder ve bütün eğitimlerin hareket noktasını oluşturur. Eğitimcinin çabaları, çocuğun kendi inisiyatifini eğitimciden bağımsız olarak devam ettirdiği bazı aktivitelerle birleştirildiği takdirde, eğitim dışarıdan gelen bir baskıya indirgenir. Aslında bu durum belli dışsal sonuçlar ortaya koyar, fakat gerçek anlamda eğitsel olarak ifade edilemez. Bireyin psikolojik yapısı ve faaliyetleri iyice bilinmezse, bundan dolayı eğitsel süreç; gelişigüzel ve keyfi bir hal alır. Eğer bu durum, çocuğun aktiviteleriyle

1 Makalenin orijinali 1897'de yayımlanmıştır.

2 Doç. Dr. Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, e-posta: ozturk_talip@hotmail.com

tesadüfen uyuşursa, bir itme gücü sağlayacaktır; eğer bulamazsa, çocuğun doğasında anlaşmazlık, parçalanma ve durdurulma ile sonuçlanır.

Toplumsal koşullar ve medeniyetin mevcut durumu, çocuğun güçlerini uygun şekilde açıklamak için gereklidir. Çocukların kendi içgüdüleri ve eğilimleri vardır, fakat bizler bunları sosyal karşılıklarına dönüştürmeksizin ne anlama geldiklerini bilemeyiz. Bizler bunları sosyal bir geçmişe taşıyabilmeli ve önceki nesillerin faaliyetlerinin bir mirası olarak görebilmeliyiz. Bunların amaçlarının ve sonuçlarını görebilmek için aynı zamanda geleceği de planlayabilmeliyiz. Az önce belirtilen örnekte bu, çocuğun agulamalarında gelecekteki bir sosyal ilişkinin ve kişinin o içgüdüğü uygun bir yolla ele almasına olanak sağlayan konuşmaların potansiyelini ve taahhüdünü görebilme yeteneğidir.

Psikolojik ve sosyal yönler organik olarak birbirine bağlıdır ve eğitim bu ikisi arasında bir uzlaşma ya da üst üste bir şeyin üzerine koyma ya da ilave etme olarak kabul edilemez. Bizlere eğitimin psikolojik tanımının yetersiz ve biçimsel olduğu söylenir -bu durum bize bu güçlerin kullanımıyla ilgili herhangi bir fikir vermeksizin sadece bütün akli güçlerin gelişim fikrini verir. Diğer taraftan, eğitimin sosyal tanımının -mademki medeniyete ayarlanacak- onu zoraki ve dışsal bir süreç haline getirdiği ve bireyin özgürlüğünün önyargılı sosyal ve politik bir duruma göre ikinci plana konması ile sonuçlandığı ileri sürülmektedir.

Diğerinden ayrı bir yönünün olmasına karşı gelen bu iddiaların her biri doğrudur. Bir gücün gerçekten ne olduğunu bilmek için onun amacının, kullanımının ya da işlevinin ne olduğunu bilmek zorundayız ve bireyi sosyal ilişkilerde aktif olarak hayal etmezsek bunu bilemeyiz. Fakat diğer taraftan, mevcut koşullar altında çocuğa verebileceğimiz mümkün olan tek düzenleme, bütün güçlerine eksiksiz sahip olduğunu söylemektir. Demokrasinin ve modern sanayi koşullarının gelişile birlikte, şu andan yirmi yıl sonrasında medeniyetin nasıl olacağını öngörmek hiç kuşkusuz mümkün değildir. Bu yüzden çocuğu her türlü kesin duruma hazırlamak imkânsızdır. Onu gelecek yaşam için hazırlamak demek, ona kendi komutasını vermek demektir; dolayısıyla, onu öyle eğitmek gerekir ki bütün yeteneklerini kullanıma hazır hale gelmesi gereken; gözleri, kulakları ve elleri komut vermeye hazır araçlar olabilen, kararlarının işe yaraması gereken durumlarda kavrayabilir olduğu ve idari güçlerin eğitilmesi için ekonomik ve etkili hareket etmeleri gerekir. Birey kendi güçleri, zevkleri ve ilgilerine sahip olmadığı sürece - yani eğitim devamlı olarak psikolojik terimlere dönüştürüldüğü için - bu tür bir düzenlemeye ulaşmak imkânsızdır.

Özetle, eğitilecek olan kişi sosyal bir birey, toplumun organik bir bileşimidir. Eğer bizler çocuğun sosyal yönünü bertaraf edersek, sadece bir soyutlanmayla birlikte bırakılırız; eğer toplumdan bireysel faktörü bertaraf edersek, cansız ve sönük bir top-

luluk haline geliriz. Bu nedenle eğitim, bireyin kapasiteleri, ilgileri ve tabiatına psikolojik olarak nüfuz etmekle başlamalıdır. Bu konunun her bir noktasına aynı önemin verildiği yetkililer tarafından kontrol edilmelidir. Öğrencilerin bu güçleri, ilgileri ve tabiatı, -bizler bunların ne anlama geldiğini bilmek zorundayız- sürekli olarak yorumlanmalıdır. Bunlar sosyal karşılıkları -sosyal hizmet yolunda ne yapabilecekleri- bakımından incelenmelidir.

Kısım 2 – Okul Nedir?

Okulun esasen sosyal bir kurum olduğuna inanıyorum. Sosyal bir süreç olarak eğitim, okul içerisinde milletin miras bıraktığı kaynakları çocuğa paylaştıran ve çocuğun kendi güçlerini sosyal amaçlar için kullanan, en etkili olabilecek bütün teşkilatların içerisinde yoğunlaştığı sadece bir tür toplum hayatıdır.

Bu nedenle eğitim, gelecek yaşam için bir hazırlık değil, yaşamın kendisidir. Okulun mevcut hayatı –çocuğun oyun alanında, civar bölgelerde ve evde sürdürdüğü kadar canlı ve gerçek bir hayatı– temsil etmesi gerekmektedir. Hayat formlarından –kendileri için yaşamaya değer olan hayat formlarından– meydana gelmemiş olan eğitimin, her zaman öz gerçeklik için zayıf bir karşılık olduğuna ve onu engelleyip zayıflattığına inanıyorum.

Bir kurum olarak okulun mevcut sosyal hayatı kolaylaştırması; onu daha önce olduğu gibi basit bir forma dönüştürmesi gerekmektedir. Mevcut hayat o kadar karmaşıktır ki çocuk onunla zihin karışıklığı veya dikkat dağınıklığı sebebiyle iletişim kuramayabilir; ya katıldığı aktivitelerin çokluğundan bıkar ve böylece sahip olduğu düzenli tepki verme gücünü kaybeder ya da bu farklı etrafında olup bitenler tarafından o kadar çok uyarılır ki yetenekleri daha olgunlaşmadan devreye girer veya haddinden fazla uzmanlaşır ya da başka çözümler yaşar.

Bu şekilde basitleştirilmiş bir sosyal hayat olan okul hayatının giderek ev hayatının dışına taşması gerekmektedir ki böylece çocuğun evde aşına olduğu bu aktiviteleri etkileşim kurmalı ve bunu devam ettirmelidir. Okulun bu aktiviteleri çocuğa sergilemesi ve çocuğun onun anlamını öğrenebileceği çeşitli yollar üretmesi ve çocuklarla olan ilişkilerinde kendi rolünü oynayabilmesi gerekmektedir.

Bu bir psikolojik gerekliliktir, çünkü bu çocuğun gelişim sürekliliğini sağlamanın ve geçmiş deneyimlerin üzerine okulda yeni deneyimler gerçekleştirilebilmesinin tek yoludur.

Ev, çocuğun içerisinde beslendiği sosyal hayatın bir formu olması ve ahlak eğitimiyle bağlantılı olması sebebiyle sosyal bir gerekliliktir. Ev hayatıyla ilgili olan değerlerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi okulun işidir. Günümüz eğitimi, toplumun